

བོད་སྐད་ཆེན་མོ་འཛུགས་སྒྲིག་པའི་
藏漢大辭典

བོད་ཐུ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།
藏 漢 大 辭 典

བར་ཆ

༡—ཆ

ཁང་དབྱི་སྐད་བྱིས་གཙོ་འགན་

བཞུས་ནས་རྩོམ་སྒྲིག་བྱས་པ།

张 怡 荪 主 编

ྱ། བོད་ཡིག་གསལ་བྱེད་དགུ་པ་འདིའི་ང་རྩ་
 འདྲན་ཚུལ་ལ་སྟེ་གནས་སོ་དང་། བྱེད་པ་ལྟེ་ཅེ།
 ནང་གི་ཚུལ་པ་སོ་དང་ལྟེ་ཅེ་ཕྱད་པ་དང་། ཕྱི་
 ཚུལ་པ་སྟེ་ག་ཚུང་སྟེ་མེད། མིང་གཞིའི་ཐ་ཡིག་
 ཅིག ཚིག་ 藏文第九字母。此字母发音情形：传统说
 其静发音位为齿，动发音位为舌尖，口内动态
 为齿舌全阻，口外动态为不送气清音，今前藏
 读作舌尖前不送气清塞音。相当于汉语拼音字
 母d，国际音标t。高降调。藏文的辅音字母不加
 元音符号时，都含有元音a，所以，这个字母
 的读音相当于汉拼的da。强音语基字母之一。

ྱ་སྟར། མདོ་ཁམས་ཀྱི་ཡུལ་གྱི་འགའ་ཞིག་ལ་ྱ་
 དང་ད་གཉིས་ཀྱི་སྟེ་གདངས་གཅིག་དུ་འབྱོད་པས་
 རྩད་པར་འབྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཅིག ཇུ་ཅིག ཇུ་ཅིག ཇུ་ཅིག
 若干地方，ྱ་ད་两字母音调不分，为求辨别方
 便，故说ྱ་为蜷足ྱ་字母，ད་为伸足ད་字母。

ྱ་སྟར་ག་ར། (ཞེགས་) དེ་བཞིན་གཤེགས་པ། 如来。
 ྱ་སྟེ། (1)གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྟེ་པ་གསལ་པ་སྟེ་ྱ་ཐ་
 ད་ན། 藏文第三组字母 ྱ་ཐ་ད་ན。 (2)ཞེགས་
 ལྷན་ཀྱི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་སྟེ་པ་བཞི་པ་སྟེ། ྱ་
 ཐ་ད་ན་ན། 梵文辅音第四组字母ྱ་ཐ་ད་ན་ན。

ྱ་དཔེན། ལྷ་དཔེན་དང་འདྲ།
 ྱ་མིང་། ལྷ་མིང་དང་འདྲ།

ྱ་ཙ། (1)ལུ་སྟེ་མིང་གི་རྩམ་གངས་ཤིག 荒萎的
 异名。(2)གཞིར་དྲི་མིང་གི་རྩམ་གངས་ཤིག 金
 矿石的异名。

ྱ་ཐིག ལྷ་དུས་ཀྱི་ལྷ་ཁབ་ཅིག་གི་མིང་། ཕྱིས་
 སུ་ཐོ་བྱེད་དང་། དེང་དུས་དབྱི་ལང་བཟུ། 古大食
 国，后称波斯，即今之伊朗。

ྱ་ར་ཅེ། (ཅུ) འདིགས་བྱེད་ཀྱི་མ་ཚུང་ཅུ། 戥子，
 小秤。

ྱ་ལ། ཅེ་མ་བཅད་ན་སྟར་མི་སྟེ་བའི་ཤིང་གི་བྱེ་
 བྱ་ཅིག 蒲葵，多罗树。棕榈科植物，树梢断
 后即不复生：ྱ་ལའི་ཤིང་འབྲས་སྟར་ཕྱག་ལོན།
 སྟར་ཡང་ལོན་དང་ཕྱད་ན་སྟེ། 多罗树果逾千年，
 一遇潮湿又复生。

ྱ་ལ་ལ། (ཉིང་) སྟེ་མ་མེད་མ། མར་མེ། 灯。

ྱ་ལའི་རྟང་པ། (མངས་) མིའི་མིང་གི་རྩམ་གངས་
 ཤིག 多罗腿。人的异名。

ྱ་ལའི་རྩལ་པ། ཤིང་བེ་ད། དེའི་འབྲས་བུར་
 ལྷ་བ་མང་བས་བདུང་དུ་རུང་ཞིང་། འབྲས་བུ་
 བཟའ་རུང་ལ་སྟུམ་ཡང་འཆིར་བྱུང་པ། འབྲས་
 བུའི་པགས་པའི་ཆེ་སྟེ་ནི་དྲ་བ་པོ་བྱེད་ཅིག་ཡིན།
 椰子树。属棕榈科，其果多汁，可作饮料，果肉
 可食，也可以榨油，果皮纤维可以结网。

ྱ་ལའི་ལོ་མའི་ཡི་གོ། ལྷ་རྩ་གར་སྟེགས་སུ་

ཤིང་ཏ་ལའི་ལོ་མ་ནི་དབེ་ཆ་འབྲི་གཞིར་སྦྱད་པས།
དེར་བྲིས་པའི་དབེ་ཆ་ནམས་ས། 贝叶经。古代
印度等处用多罗树叶书写佛经，称贝叶经。

ཏ་ལེ། (1)མངོས་པ། 美丽：ཏ་ལེར་གྱུར་པ། 俊
俏，华丽。(2)ལ་ལེ་དང་གསལ་ལེ། 明亮，清
晰，洞彻：ཡིད་ལ་ཏ་ལེར་གསལ། 明显于心中。
རི་ཆེན་པོ་ཏ་ལེར་ཕྱག་པ། 洞穿大山。

ཏ་ཅུང་། (ཏ)གོས་ཆེན་དམར་པོ་ཞིག 大红缎。

ཏ་ཁྲ་མ། (ཏ)མན་རྩའི་ཁྲལ་རབས་སྐབས་པོ་ད་
ཀྱི་དཔོན་རིགས་སེར་མོ་པའི་གོ་མིང་ཞིག 大喇
嘛。清代在西藏所封僧官职位名。

ཏ་དབེན། (1)དར་དམར་པོ། 大红绸子。(2)(ཏ)
大元，元代(1206—1368)。

ཏ་དབེན་ཉི་མ། ཏ་ར་ཁྲལ་པའི་དབུ་ཁ། དེའི་
གདན་རབས་རིམ་བྱོན་གྱི་ལོ་ཆིགས་ནི། རབ་བྱུང་
བཞི་པའི་ལྷགས་སྤྱེལ་ལོ་ནས་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་
བྱེད་པར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་ཁྲལ་འཕགས་པ། དེ་
ནས་ས་ཡོས་པར་འཕགས་པའི་གཏུང་རིན་ཆེན་
ཁྲལ་མཆན། དེ་ནས་མེ་བྱེད་པར་འཕགས་པའི་ཆ་
པོ་རྟམ་པ་ལ། དེ་ནས་ཤིང་རྩའི་བར་འཕགས་
པའི་སྦྱོབ་མ་ཡེ་ཤེས་རིན་ཆེན། དེ་ནས་ཆུ་ཡོས་
པར་འཕགས་པའི་མཆོད་དཔོན་གྲགས་པ་འོད་
ཟེར། དེ་ནས་ཤིང་སྦྱལ་བར་གསུམ་པ་རིན་ཆེན་
ཁྲལ་མཆན། དེ་ནས་ཤིང་སྦྱག་བར་སངས་ཁྲལ་
དཔལ། དེ་ནས་ཤིང་སྦྱང་ལོའི་བར་ཀུན་དགའ་
སྦྱོར་ས། དེ་ནས་ས་སྦྱལ་བར་ཀུན་དགའ་ལེགས་
འབྱུང་། དེ་ནས་ཆུ་བྱེད་པར་རིན་ཆེན་བྱ་ཤིས།
དེ་ནས་ས་བྱེད་པར་ལོ་རྩེར་ལྔ་ཀུན་དགའ་ཁྲལ་
མཆན། དེ་ནས་ཆུ་སྦྱག་བར་སྦྱོར་བསྐྱེད་ནམས་
སྦྱོར་ས། དེ་ནས་ནམ་མཁའ་དཔལ་བཟང་གི་
བར་དུ་རིམ་བཞིན་བྱོན་ནོ། 大元帝师。元代皇

帝之师。忽必烈以后历世所封帝师人名及其任期：八思巴(1260—1276)，亦怜真(1276—1279)，
答麻八刺(1279—1286)，亦摄思连真(1286—
1294)，乞刺斯八斡节儿(1294—1303)，辇真
坚藏(1303—1305)，相儿加思(1305—1314)，
公哥罗古罗斯(1315—1325)，公哥列思八冲纳
(1325—1329)，辇真吃刺失思(1329—1333)，
公哥儿坚藏(1333—1358)，喇钦·索南罗追
(1358—1362)，喃加巴藏卜(1362—?)。

ཏ་དབེན་སྦྱོར་སྦྱེལ་ཁྲལ་མཆན། ས་སྦྱའི་ཆོས་
ཁྲལ་བདུན་པ་འདི་བཟང་པོ་དཔལ་བའི་སྦྱས་ཡིན་
ཞིང་། ཁྱི་ཐོག་ལ་ལོ་གསུམ་བཅུགས་མཆན་སྦྱ་
ས་སྦྱ་པའི་སྤྱིད་དབང་ཉམས་ཉེ་ཕག་གྱུ་པ་ཏའི་སི་
དུ་བྱང་ཆུབ་ཁྲལ་མཆན་གྱིས་པོད་དབུས་གཙང་
པལ་ཆེ་བ་དབང་དུ་བསྐྱར། 大元洛追坚赞。ལྷ་
桑波白瓦之子。元顺帝至正十年庚寅(1350)，
继任第七代萨迦法王，执政三年后，萨迦政权
衰落，帕竹·大司徒菩提幢开始统治卫藏大部
地区。

ཏ་མིང་། (ཏ)རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་ས་སྤྱེལ་ནས་རབ་
བྱུང་བཅུ་གཅིག་པའི་ཤིང་སྦྱལ་བར་གྱི་གྲུང་གོའི་
ཁྲལ་རབས་ཀྱི་མིང་། 大明，明朝(1368—1644)。

ཏ་ཡང་། (ཏ)དབུལ་སྦྱར་མོ་ལྷིད་ཆད་ཞོ་བདུན་
སྐར་གཉིས་ཡོད་པ་དང་རི་མོ་ཡན་རྩི་ཁའི་ཡི་
མགོ་ཅན་ཞིག 大洋，银圆。重库秤七钱二分的
袁头银圆。

ཏ་ར། (ལེགས)སྦྱལ་མ། 度母，救度佛母，多罗
佛母。

ཏ་ར་ན་བ། (ལེགས) (1)སྦྱལ་པའི་མགོན་པོ། 救
度怙主。(2)རྩོམ་པའི་སྦྱོབ་དཔོན་ཞིག་ཡིན་པ་
འདི་རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཤིང་པལ་ལོར་འཁྲུངས།
མཆན་དངོས་ཀུན་དགའ་སྤྱིང་པོ་ཡིན། ཁྲུ་གར་
ཆོས་འབྱུང་དང་རྩོམ་པའི་ལྷགས་ཀྱི་བསྐྱར་
བཅོས་དུ་མ་བཅུ་མས། རིན་སྦྱངས་སྤྱེ་པ་གཙ་

བཏུན་སྒྲིང་དབང་པོ་ལྷན་ བདག་ བཞུན་ ནས་ རྩ་
ནང་དགོན་པའི་ཉི་ འདམས་ ལྷ་ རྟག་ བཏུན་ ལུན་
ཚོགས་སྒྲིང་བྱག་བཏབ། རྒྱལ་དབང་བཞི་པས་མེ་
ཉི་བྱ་བའི་མཚན་གསལ། སྐལ་པོ་ཁལ་ཁའི་ལུལ་
ཁ་པོར་དུ་མོ་གྲངས་ཉི་ རྒྱུ་ རིང་ ལ་ བཏུན་ པ་
སྤེལ་ཞིང་དགོན་པ་དུ་མ་བཏབ། རྩ་ནང་པའི་
ལུགས་ཉམས་གསེང་། སྐལ་ལུལ་དུ་རྩི་ བཏུན་
དམ་པ་ཞེས་སྤྱ་བྱགས། རབ་བྱུང་བཏུ་གཅིག་
པའི་ཤིང་ཁྱི་ལོར་འདས། དེའི་ཡང་སྤྱིད་མང་གོལ་
རྒྱལ་པོ་ཐུ་ཤི་ཐུ་ཉན་གྱི་སྐས་སྤྱ་འཁྲུངས། རྒྱལ་
དབང་ལྷ་པའི་སྐལ་ལྷན་ལྷན་ལྷན་ཚོགས་ སྒྲིང་
དགོ་ལུགས་པར་བསྐྱར་ནས་དགའ་ལྷན་ལྷན་ ཚེ་
སྒྲིང་ཞེས་བཏགས། དེ་ནས་བཟུང་དབུས་གཙང་
དུ་བྱུང་མཐའ་དེ་འཛིན་པའི་ཐེ་ རིམ་གྱིས་ ཉམས་
པར་བྱས། ཇུ་ལ་ ཇུ་ལ་ (1575—1634)。明代藏
传佛教觉囊派大师。本名衮噶凝波，有《印度
佛教史》(1608年著)及阐发觉囊教义著作多种。
公元1614年以藏巴汗为施主，建达丹彭措林寺
于觉囊寺附近，四世达赖喇嘛赠号为“迈达理”
即梵音弥勒。旋赴蒙古宏扬佛教，蒙人称为
“迈达理活佛”，又尊称为哲布尊丹巴，居库伦
一带二十年，建立寺庙甚多，复兴觉囊派，其转
世蒙古土谢图汗之子于五世达赖时改宗黄教，
改达丹彭措林为噶丹彭措林，从此卫藏地区觉
囊派逐渐衰微。

རྒྱ་ལ། ཏ་ལ་དང་འདྲ།

རྒྱ་ལའི། (སྐལ་) རྒྱ་མཚོ། 海，大海。音译达赖。

རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མ། རྩན་དུ་རྒྱ་མཚོ་ སྒྲ་ མ་ ཞེས་ བྱ་
ཞིང་། རྒྱ་ལའི་ཞེས་པ་ནི་སྐལ་སྐད་ཡིན་པ་དེ་
པོད་སྐད་དུ་རྒྱ་མཚོ་དེ་དུ་འཇུག མིང་རྒྱལ་
རབས་ཀྱི་ཉིན་ཅུང་ཁྱི་ལོ་བཟུང་པར། མཚོ་སྤྱན་
གྱི་སྐལ་པོ་ཁལ་ཐན་རྒྱལ་པོས་པོད་ཀྱི་དགོ་ལུགས་
པའི་སྒྲ་མ་བསྐད་ནམས་རྒྱ་མཚོར་ཆེ་ བཏུན་ ཀྱི་

མཚན་གསལ་བ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། རྩིས་སྤྱ་དགོ་
འདུན་བྱུང་དང་། དགོ་འདུན་རྒྱ་མཚོ་ས་སར་
ཡང་རྒྱ་ལའི་སྒྲ་ མའི་སྤྱ་ ཐེང་ དང་ པོ་ དང་།
གཉིས་པའི་མཚན་དེ་གསལ་ཞིང་། ཆིང་རྒྱན་གྱི་
ཁྱི་ལོ་བཏུ་པར་སྤྱ་བཟང་རྒྱ་མཚོར་རྒྱ་ལའི་སྒྲ་མ་
སྤྱ་ཐེང་ལྷ་པ་ཞེས་བྱ་བའི་ཆོ་ ལོ་ བཏུས་ ནས་ ད་
བར་རིམ་བྱོན་སྤྱ་ཐེང་བཏུ་བཞི་བྱུང་ཡོད། 达赖喇
嘛。义译海上师。蒙语达赖，藏译为嘉措，汉
译为海。明神宗万历八年(1580) 青海蒙古族顺
义王俺答对西藏佛教格鲁派喇嘛更登珠第三代
转世锁南嘉措所赠称号。后追认更登珠和更登
嘉措为第一、第二两代达赖喇嘛。清顺治十年
(1653)册封洛桑嘉措为第五代达赖喇嘛， 历世
相传，今已十四代。

རྟག (ལུ) ཐྱི་ཐོ་ཐྱེ་སྐམ་བྱ་སྐགས། འཐག་བྱེད་
ལག་ཆ་ཞིག 木锤。织造氍毹等所用的一种工具。

རྟག་གི་རྟིག་གི། ཁལ་དོ་ཅུང་ཅུང་གི་ནམ་པ། ལེ
星物件，行李琐碎状。 ཏ་ པོ་ ཏག་གི་ རྟིག་ གི་
བཅེགས་ཏི་འགལ་བ། 成串驮着零星行李。

རྟག་གི་རྟིག་གི། ཏག་གི་རྟིག་གི་དང་འདྲ།

རྟག་རྟག (1) རིས་པ་ཅན་ནམ། འཕུགས་པ་མེད་
པ། 刚合适，恰好，正好。 དཔེ་ཆད་ལྟར་རིང་
ཐུང་ ཏག་ ཏག་ བྱུང་ འདུག 按照标准，做得长
短恰恰合适。 ཏུས་ཐོག་རྩ་རྟག་རྟག་འཁེལ་སྤང་།
正是时候，时间正好。 ཏག་ ཏག་ འགལ་ སྐར་
འབྱུར་བ། 正相矛盾。(2) སྒྲ་སྒྲིག་སྐདས། 敲门
声，呃腭所发声。 སྒྲ་ ལ་ ཏག་ ཏག་ བཏང་ ནས་
འཛོད་པ། 砰砰砰地敲门呼喊。 ཏག་རྟག་ཅས་
ཀན་སྒྲ་སྒྲིག་ 发出呃腭唆唆声。(3) རྒྱུང་རྒྱུང་
ངམ་ཁོ་ན། 单独，纯粹。 རྩ་ལོ་ལྷོ་ལྷོ་ལྷོ་ རྩ་ལྷོ་
ག་ ཏག་ ཏག་ ཟ། 单独吃肉。 པོད་ཡིག་རྟག་རྟག་
སྤྱང་། 单纯学习藏文。

རྟག་རྟག་རྟིག་རྟིག ཁ་ཐུག་ འཁེལ་ བའམ་ཆད་

ལྷན་མེད་པ། 刚刚好，恰恰符合，恰如其分：

ངས་ཉག་ཉག་རྟིག་རྟིག་བྱས་ཆོག། 我可以做得恰到好处。

ཉག་རྟིག་ 九ག་ཁི་རྟིག་གི་འབྲུག་ཆོག

ཉང་ཁྱ། 九ང་ཁྱ་དང་འདྲ།

ཉང་ཁྱན། (ཉ) བང་སྒྲན་གྱི་རིགས་ཤིག་ཟླེ། ར་
ཆ། ལྷ་ཇེས་པམིལ། རུས་པས་སྒྲིང་ལ་ཆ་བ་
ལྷགས་པ་དང་ཤ་དྲག་ཤོག་པ་སྐགས་ལ་ཡན། 当
归。伞形科多年生草本药用植物名。味辛，性
凉，功能治热入心脏及食肉中毒等。

ཉང་རྟང་། ཉང་རྟང་གི་སྒྲ་སྒྲག་རྟངས། 丁东。
铃铛响声。

ཉང་བ་ལ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་དཀར་མཛེས་
བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་གྱི་ཕྱེ་རོང་རྫོང་གི་ལ་
ཞིག 东往山。在四川省甘孜藏族自治州得荣县
境内。

ཉང་ཡོན། (ཉ) སྤྱིར་སྤྱིད་ཉང་གི་ཁོངས་མི་ཡིན་
ཞིང་། རྩེ་བྱག་དུ་རང་ཁྱལ་ནང་ཁྱུང་གོ་གྲུང་
ཁྲན་ཉང་གི་ཁོངས་མིར་ཟེར། 党员。政党的成员。
在我国特指中国共产党的成员。

ཉན་ཉན། བརྟན་བརྟན་དང་འདྲ།

ཉན་ཉན་རྟིག་རྟིག་ བརྟན་བརྟན་རྟིག་རྟིག་དང་
འདྲ།

ཉན་རྟིག་ 九ན་རྟིག་རྟིག་གི་འབྲུག་ཆོག

ཉབ་རྟོབ། (རྟི) ཅབ་ཅུབ། 忙乱，匆匆忙忙。

ཉམ། ① བོད་ཀྱི་ཡི་གེ་ གཏན་ལ་ ཡབ་ པའི་ སྐད་
གསར་བཅད་མ་བྱས་གོང་མིང་མཐར་ད་དྲག་ ཡོད་
པའི་ན་ར་ལའི་ཇེས་སྤྱིར་བའི་འབྲེད་ སྤྱད་ ཀྱི་
སྒྲི་ཁྱེན་ཞིག 连词。和，若，或。九世纪初，
藏文未改革前，字尾有强音ད'的ན་ར་ལ'字母后
面所用离合词：ཡར་བྱོན་ཉམ། མར་བྱོན། 上来和
下去。ཁབ་ཐར་ཉམ། སྤྱད་པ་ཐར། 是针穿得过，

或是线穿得过。ཡར་བསྐྱལ་ཉམ། མར་བསྐྱལ། 或

送去，或送来。② ད་དྲག་ཅན་མིང་མཐར་ན་ར་
ལའི་ཇེས་སྤྱིར་བའི་ཐེ་ཆོམ་སྟན་བྱེད་ ཀྱི་ སྒྲི་
ཁྱེན་ཞིག 助词。吗，呢，吧。有强音的后加字母ན་
ར་ལ'后面所用疑问词：ཡར་བྱོན་ཉམ། མ་བྱོན།

上来了没有？ཁབ་ཐར་ཉམ། མ་ཐར། 针穿过没
有？མར་བསྐྱལ་ཉམ། མ་བསྐྱལ། 送来没有送来？

ཉམ་བྱ་ལ། མེ་ལྷར་བསྐྱབ་བྱའི་གཏོར་མའོ། 护
齿食子。在护摩仪轨结束前，为养护火神牙齿，
所供食子。

ཉམ་ར། (ལེགས་) རྒྱུད་མངས། 琵琶。

ཉའི་སི་བྱ། (ཉ) རྩར་ས་ཆ་དང་མི་དམངས་ལ་
བདག་སྲོད་བྱེད་པའི་དཔོན་རིགས་ཆེ་བྲས་ ཀྱི་ གོ་
གནས་ཤིག་ཡིན་ཞིང་། རྩ་ནག་དུ་ཐེབས་པའི་
བོད་ཀྱི་མ་ཆེན་སྐགས་ལ་མངའ་གསལ་པའི་མཆན་
ཀྱི་ཆ་བ་ཞིག 大司徒。古代管理土地和人民
的高级官职名。为封赐上层喇嘛的尊号。

ཉའི་སི་བྱ་བྱང་རྒྱལ་མཆན། ཡག་བྱ་ཕྱེ་
སྤྱད་ཁི་ཐོག་དང་པོ་འདི་རབ་བྱང་ལྷ་པའི་རྒྱ་
སྟག་ལོར་འབྲངས། སྤྱི་ལོ་ ༡༣༥༡ ལོར་ཆོས་བྱ་
ཆེན་པོ་ཅེད་ཐང་རྒྱ་ཆེར་བཏབ། རབ་བྱང་
དུག་པའི་ཤིང་རྩ་ལོར་ཁི་དཔོན་མཛད་དེ་ས་
སྤར་དམག་དངས་ནས་དཔོན་ཆེན་དབང་བཙོན་
བཟུང་། ཉར་རྒྱལ་པའི་དུང་དུ་མི་རྟེན་འབྲལ་
དང་བཅས་པ་བཏང་བར་བརྟེན། མི་རབས་ལ་
ཡན་པའི་འཇམ་ས་དང་བཀའ་ལུང་བཟང་པོ་བྱང་
ནས་ཉའི་སི་བྱའི་གོ་གནས་འཛིན་པ་དང་། རྩ་
གདོང་ཅེར་ཡག་བྱ་ཕྱེ་སྤྱད་ཀྱི་བསྟན་རྒྱས་བཅུ་ཉ་
ཤིང་། དེ་ཇེས་ལྷར་བོད་ཆོས་རྒྱལ་གོང་མའི་
ཁྱིམ་ལུགས་རྣམས་བདན་རྒྱན་ཐང་མར་བདལ་
ནས་ཁྱིམ་གསར་ཞལ་ལྷེ་བཙོ་ལྷར་གཏན་ལ་

ཡབ། སྤར་གྱི་གཞིས་ཀ་རྫོང་དུ་བསྐྱར་ནས་རྫོང་
དཔོན་གཏོང་སྤལ་གསར་དུ་བཅུགས། 大司徒・
绛曲坚赞 (1302—1371)。译言菩提幢。第一
任帕竹第司。公元1351年扩建泽当寺。元顺帝
至正十四年甲午(1354年)任帕竹万户长，旋
以帕竹万户兵围萨迦，擒其大宰汪尊，遣使朝
元顺帝，贡纳方物，受封世袭大司徒之职，遂
建立帕竹政权于乃东。后增损吐蕃王朝松赞干
布所创法典，订立内容为十五条的新法典。改
旧有谿卡为宗，建派遣宗本之制。

ཏར། སྤྱག་འཕྱིན། འདི་ནི་ཁྱ་གར་གྱི་སྐད་ཡིན།

电报。此系印度语借词：ཏར་ལན། 回电，复电。

ཏར་ཡིག། 电文，电码。

ཏར་ཁང་། སྤྱག་འཕྱིན་གཏོང་ལེན་གྱི་ལས་ཁུངས།

电报局。

ཏལ། (རྫོང་) སྤྲོན་མེ། 灯。

ཏལ་རྒྱགས། བར་རྒྱག་གམ་ཏལ་མ། 直接，对直：

ལྷགས་ཟམ་གྱི་སྤྱིང་དུ་ཏལ་རྒྱགས་ཀྱིས་ཕྱིན། 对直

从铁桥上跑过去。པང་ལེབ་མཐུག་པོར་བྱ་ག་

ཏལ་རྒྱགས་སུ་ཕྱག། 在厚木板上，对直穿孔。

ཏལ་གདུང་། རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལ་ཀ་བ་མི་དགོས་

བར་ཏལ་མར་ཡོད་པའི་གདུང་མ། 无柱通梁：

ལྷགས་ཀྱི་ཏལ་གདུང་། 钢梁。

ཏལ་བ། ཏལ་པ་དང་འདྲ།

ཏལ་ཕྱིན། (རྫོང་) སྤྲོན་མེ། 灯。

ཏལ་མ། ཏལ་རྒྱགས་སམ་པར་རྒྱག་ 形容词。一

直，对直，直捷：ལམ་བར་དུ་ཀར་གོར་མེད་

པར་ཏལ་མར་ཕྱིན། 途中没有耽误，一直前去。

ཁང་པའི་ནང་དུ་གདུང་མ་ཏལ་མར་བཏང་། 室内
对直架梁。

ཏལ་ཙམ། (ལྷལ་) ལྷལ་ཟད་ཙམ། 少许，小量：

ས་པོན་ཏལ་ཙམ་ཞིག་བཏབ་པས་འབྲས་བྱ་མང་

པོ་ཐོན་འདུག། 撒下少量种子，出产很多果实。

ཏི་ཀ། ཏི་ག་དང་འདྲ།

ཏི་ཏི་རི། (ལེགས་) བྱུ་ཞིག་སྟེ་པོད་ཀྱི་སྐན་གཞུང་

དུ་བྱ་འདིའི་ཁྱག་དང་། ཀ། སྤྱི་ང་བཅས་ཀྱིས་

སྐད་འགགས་པར་ཡན་ཟེར། 鸛鹄。藏医书中
说，此鸟血、肉和卵，可治暗哑。

ཏི་རྟ། སྤྱག་ཆགས་ཏི་ལོ་དང་འདྲ། 臭鼬。

ཏི་ཐིག། (ལེགས་) ཏི་ཏི་རི་དང་དོན་གཅིག།

ཏི་ཐི་ཙག། ཏི་མ་ཐི་ཙ་དང་འདྲ།

ཏི་ཕུ། (ལེགས་) ཕུག་རྩན། 鸽。

ཏི་ཕུ་བ། སྤར་རྒྱ་གར་གྱི་བྱུ་བ་ཆེན་ཞིག་སྟེ་ཏི་ཕུ་

གསང་སྤགས་ཀྱི་སྤྱང་པོ། 底普巴。底普密咒主。

古印度一大成就者名。

ཏི་མི། (ལེགས་) ཏི་ཡི་རྒྱལ་པོ། 鱼王。

ཏི་ཕུ་ལ། སྤྱི་སྐན་གྱི་རིགས་ཤིག་སྟེ། རྩ་ཁ། ལུ་

རྩས་བཅེལ། ལུས་པས་རྒྱ་གཟེར་འཛུམས། དམར་

བཤལ་དང་ཆ་འཁྲུག་ཅོད། མ་འདུབ། ཤིག་

སྤྱང་། 奇林翠雀。毛茛科药用草本植物名。味苦，
性凉，功能镇小肠炎痛、止赤痢、热泻、敛疮
口、除虱。

ཏི་ཙ། མགར་བའི་འག་དོ། 铁砧。打铁的砧。

ཏི་ཆ། (1)སྤྱི་ཆག་ཀྱང་ཟེར་བའི་ལྷགས་རིགས་

མདོག་དུལ་དང་འདྲ་ཞིང་དེ་ལས་སྤྱི་བ་ཞིག་སྟེ།

འདི་འཕྱལ་གོང་བྱས་ནས་བསྐྱེགས་པའི་དུད་པས་

མིག་ནད་ལ་ཡན། 锡，锡合金。光泽似银略青，

火烧发出青烟，可治目疾。(2)རྩྭ་སྐན་གྱི་རིཌ་

ཤིག་སྟེ། ནང་གཞིས་སུ་དབྱེ་ན་མདོག་དཀར་མེར་

དམར་གསུམ་མཆིས། བསྐྱེགས་ཐལ་གྱི་རུས་

པས་མ་འདུབ་པ་དང་། མིག་ནད་ལ་ཡན། 花蕊

石，窝铅。分赤、黄及白色三种。锻存性研末，
愈合伤口，治目疾。

ཏི་ལ། (ལེགས་) འབྲུ་རིགས་ཏིལ། 芝麻。

ཏི་ལྷ། (ལེགས་) (1)འབྲུ་རིགས་ཤིག་ 一种芝麻。

ཏི་ཕྱི། (ཁྱ) རྒྱལ་པོ་ནི་དབང་ཐ་སྟེ། སེར་མོ་པ་ནི་
 གོ་ས་ཞིག་གི་མིང་། ཐུང་རྒྱ་དཔེན་རྒྱལ་ཕྱོགས་རིམ་
 རྩུན་ཁྱིམ་ཐེབས་སྐབས་པོ་དེ་གྱི་ཐ་མ་སྤྱད་དཔེན་
 རྩུ་བསྟེན་ཅིང་། ཐ་མ་དང་ཏི་ཕྱི་ནི་ཆ་པ་སྟེ།
 སྤྱལ་ཡོད། 帝师。皇帝之师。中國古代僧官職名。
 元制，皇帝即位之初，均受佛戒于西藏高僧，
 故历代皆设帝师。

རྟི་ཕྱི་ཅིན་ཆེན་ཀླུ་མཆན། འགྲོ་མགོན་ཆོས་
 ཀླུ་ཕྱི་གཙུང་པོ་ཅིན་ཆེན་ཀླུ་མཆན། འཕགས་
 པ་རབ་བྱུང་ལྔ་པའི་མེ་བྱ་ལོར་ཀླུ་ས་ནས་པོད་
 ལ་ལོག་པའི་ཤུལ་དུ་ཀླུ་པོའི་དབུ་ལྷ་རྟི་ཕྱི་པོ་
 གསུམ་མཛད། ས་ལོས་ལ་འདས། 帝师仁钦坚赞
 (1238—1279)。元史译作亦邻真。八思巴异母
 弟，公元1276—1279年间八思巴回藏期间，任
 元世祖帝师。

ཉི་མེ། (ལྷགས) བངས་རི། 雪山。梵音译作底斯。

ཏིག་ཡུག (ཡུག) བ་ཏི་ག་ཏུག་ཏུག 肉粒汤。切

肉成细粒所煮汤。

དྲིང་། 名词。(1)ཡོན་ཆབ་འབྲུལ་སྒྲིབ་ལི་དང་
དབྲུལ་སྒྲིགས་ཀྱིས་བཟོས་པ་ཞིག 供水杯。供神
水的杯子。用响铜或银等所制者：དྲིང་གཙང་
མའི་ནང་དུ་ཅུ་ལྷགས། 盛水于清洁的供水杯中。
(2)སྒྲི། 丁丁声：རྩལ་ཆ་དྲིང་སྒྲི་སྒྲིག་པ་ཐོས་
བྱུང་། 听到了乐器的丁丁声。

དྲིང་ཀོར་མ། དྲིང་ལ་པར་བརྒྱུབ་པའི་བྱ་རམ་
དང་ཤིལ་ཀ་ར། 碗儿糖。在碗状模型中凝结成
的红糖或冰糖圆块。

དྲིང་དཀར་ལ། ལ་ཞིག་བོད་རང་སྤྱང་སྤྱང་ས་
ཁོངས་སྤྱི་ཅིང་རྫོང་གི་ལྷོ་རྒྱུད་དུ་ཡོད་ཅིང་། དེའི་
མཐོ་ཆད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ནས་སྤྱི་ ༥༢༣༠ ཡོད། 丁
喀拉，丁喀里普山口。在西藏自治区普兰县南
部，海拔5230米。

དྲིང་ཁྲུལ། ཐོ་བས་ལྷགས་བརྒྱངས་པ་ལྟ་བུའི་སྒྲི།
银铛，郎当声。如铁锤打铁声。

དྲིང་ངེ་འཇིན། 〈སམ་རྟུ་〉ཡང་དག་པར་འཇིན་པ་
སྟེ་བརྟག་པའི་དངོས་པོའམ་དམིགས་པ་ལ་སེམས་
ཅེ་གཅིག་སྤྱང་ཆགས་སུ་འཇིན་པའི་སེམས་བྱུང་
ངོ་། 定，等持。梵音译作三摩地，略作三昧。
于所观察事或于所缘，一心安住稳定不移的心
所有法。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་དབྱིལ་འཁོར། དངོས་སྤྱང་
ཐམས་ཅད་མི་དམིགས་པའི་དབྱིངས་སུ་བསྐྱས་ཏེ་
རིག་པ་མ་བཅོས་པའི་ངང་ནས་ཅེ་གཅིག་དུ་
མཉམ་པར་འཇོག་པ། 等持坛场。收摄一切景物，
入于无所碍空境界之中，心注一境，不加造作
之定。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་བྱད་པར། སེམས་ཤིན་དུ་
གསལ་བའི་གསལ་ཆའི་ངར་དང་ལྡན་པ་དང་།
སེམས་ཅེ་གཅིག་དུ་གནས་པའི་མི་རྟོག་པའི་གནས་
ཆ་དང་ལྡན་པ། 等持特性：异常明了有力的

“明分”和一心稳定不乱的“住分”。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་འཁོར་ལ། འཕགས་པ་དྲིང་
ངེ་འཇིན་གྱི་འཁོར་ལ་ཞེས་བྱ་བའི་མདོ། སྤྱི་ལ་
རྩམ་དང་ནམ་པར་མི་རྟོག་པས་བྱུ་ལས་བསྐྱར་པ།
《三摩地轮经》。尸罗达磨译师和朗巴密多译师
由汉文本译成藏文。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་ཤིགས་ཉེས་པ་ལ། ལེ་ལེ་
དང་། བརྟེན་ངེས། བྱིང་སྟོད། འདུ་མི་བྱེད།
འདུ་བྱེད་པ། 修定五障：懈怠、忘念、沉掉、
不作行、作行。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་ཆ་འབྲུལ། རྣལ་འབྱོར་རྒྱུད་
གྱི་སྒྲིམ་པ་ཆ་འབྲུལ་བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། དབུས་
སུ་རྣམ་པར་སྤང་མཛད། ཤར་དུ་མི་བསྟོད་པ།
ལྷོ་ར་རྣམ་ཆེན་འབྱུང་ལྡན། རྒྱུ་དུ་སྤང་བ་མཐའ་
ཡས། བྱང་དུ་རྟོག་ཡོད་ཀྱུ་པ་རྣམས་རང་རང་
གི་རིགས་ཀྱི་སེམས་དཔའ་བཞི་བཞེས་བསྐྱར་བར་
བསྐྱམ་པའོ། 等持神变。密乘瑜伽部修习中四神
变之一。修习中央大日如来、东方不动如来、
南方宝生如来、西方无量光如来、北方不空成
就如来，各由各自种姓萨埵簇拥环绕之三摩地。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་སྟོབས། བྱང་ཕྱགས་སོ་བདུན་
གྱི་སྟོབས་ལའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། རྟག་དུ་རྣམ་པར་
གཡེང་བ་མེད་པའི་དྲིང་ངེ་འཇིན། 定力，等持
力。永不散乱的心所之力。三十七道品中五力
之一。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་སྟོབས་བྱུག་ ཞི་གནས་སྐྱབ་
པར་བྱེད་པའི་སྟོབས་བྱུག་སྟེ། ཐོས་པ་དང་།
བསམ་པ། དན་པ། ཤེས་བཞིན། བརྟེན་འབྲུས།
ཡོངས་སུ་འདྲིས་པ་བཅས་ཀྱི་སྟོབས་བྱུག་ 六定力。
六种引发等持之力：闻力、思力、念力、正知
力、精进力和熟练力。

དྲིང་ངེ་འཇིན་གྱི་དབང་པོ་ལ། བྱང་ཕྱགས་སོ་
བདུན་གྱི་དབང་པོ་ལའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། སེམས་
གཟུགས་དང་སྒྲ་ལ་སྒྲིགས་པའི་ཡུལ་ལ་གཡེང་ཞིང་

འཕྲོ་བ་མེད་པའི་ཆ། 定根。心于色、声等境不散不乱。三十七道品中五根之一。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་མི་མཐུན་པའི་སྤྱལ་ཆམ་
པར་གཞག་པ། བརྟན་བཅོས་ཤིག་ཐང་གུན་
ཀྱི་འང་གིས་ཀྱི་ཡིག་དུ་བསྐྱར་ནས། རེས་སུ་བྱའི་
དགེ་སྤྱང་དུ་གང་བཟུང་མོ་སྤྱལ་གྱིས་ཀྱི་ཡིག་ལས་
བོད་ཡིག་དུ་བསྐྱར་པ། 《大乘大集地藏十轮
经无依行品第三》。唐代玄奘由梵文译成汉文，
后由汉僧深和尚等依汉文本译成藏文。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་ཆོག་ལས། ཞི་གནས་སྤྱབ་པར་
དགོས་པའི་ཉིང་དགེ་ཅ། 定资粮。修止所必须具备的善根。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱི་བསྐྱབ་པ། ལྷག་པ་ཉིང་ངེ་
འཇིན་གྱི་བསྐྱབ་པ་དང་དོན་གཅིག

ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་པའི་
བགའ། ཐུགས་ཉིང་ངེ་འཇིན་གྱིས་བྱིན་གྱིས་
བསྐྱབས་པའི་བགའ་དང་དོན་གཅིག

ཉིང་ངེ་འཇིན་ཉམས་པ་མི་མངའ་བ། དུས་
ཐམས་ཅད་དུ་ཉིང་ངེ་འཇིན་དུ་ལྷགས་ནས་མི་
ཉམས་པར་འཇོག་པ། མ་འདྲེས་པ་བཅོ་བརྒྱད་ཀྱི་
ནང་གསེས་ཤིག་ 无不定心。如来于一切时安住
定中心不散乱。十八不共法之一。

ཉིང་ངེ་འཇིན་བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་བྱང་ཆུབ་
ཡན་ལག་བདུན་གྱི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། མཉམ་པར་
བཞག་སྟོབས་ཀྱིས་ཡང་དག་པའི་གེས་རབ་བསྐྱེད་
དེ་ཉོན་མོངས་རྣམས་སྤྱང་བར་བྱེད་པ་ཞིག 定觉
支。依等住力引生正慧永断烦恼。七菩提分法
之一。

ཉིང་ངེ་འཇིན་གསུམ། (1)མ་ཉ་ཨོ་གའི་བསྐྱེད་
རིམ་རྣམས་ཉིང་ངེ་འཇིན་གསུམ་གྱིས་ཁོག་དབུཔ་
པ་སྟེ། དེ་བཞིན་ཉིང་གྱི་ཉིང་ངེ་འཇིན། ཀྱན་དུ་
སྤྱང་བའི་ཉིང་ངེ་འཇིན། བྱའི་ཉིང་ངེ་འཇིན་ན།
三等持，三种三摩地。旧派密乘大瑜伽生起次

第用以布局的三种三摩地：真如等持、现位等
持和因位等持。(2)ནལ་འཕྱར་རྒྱུད་ཡན་ཆོད་གྱི་
བསྐྱེད་རིམ་སྤྱིར་ནལ་འཕྱར་གསུམ་སྟེ། དང་པོ་
སྤྱང་བའི་ཉིང་ངེ་འཇིན་དང་། ལས་ཀྱལ་མཆོག་
གི་ཉིང་ངེ་འཇིན། དཀྱིལ་འཁོར་རྒྱལ་མཆོག་གི་
ཉིང་ངེ་འཇིན་ཉི་གསུམ། 三等持，三种三摩地，
密乘瑜伽续以上一切生起次第所有三种相应修
行：初行等持、事业最胜等持和坛场最胜等持。

ཉིང་ངེ་འཇིན་ལྷའི་གཟེར། སྤྱག་སྤམ་གཟེར་
བཞིའི་ཡ་གྲུལ་ཞིག་སྟེ། ལྷང་སྤྱད་ལྷའི་འཁོར་
ལྷང་བསྐྱམ་པ་སྟེ། དེ་མར་འཁོར་བའི་སྤྱུ་གནས་
བཞིའི་ལུས་ཀྱི་བག་ཆགས་སྤྱང་ཞིང་དག་པར་བྱེད།
ཡར་མངས་རྒྱས་ཀྱི་ཆོ་སྤྱོད་གང་འདུལ་དུ་སྤྱང་བའི་
འབྲས་བུ་གཞི་ལ་ཇོག་ས། བར་ལམ་དུས་སུ་ཅའི་
དུ་ཐམས་ཅད་ལྷ་རྩ་སྤྱངས་པས། རྫོགས་ལུས་ལ་
གནད་དུ་བརྟུན་པའི་ཇོགས་རིམ་གྱི་སྤྱན་བྱེད་དུ་
འགྲོ་བ། 三摩地本尊钉。闭气四钉之一。观修
一切现象为本尊坛场。此种观修，下能清净除
治轮回四生身形习气，上在因位即能圆满佛位
所有随机应化种种身形之果，中于道位由于净
治一切脉络转为本尊，故能成熟针对金刚身窍
之圆满次第。

ཉིང་ཆེན་དགོན་པ། སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་ཁོངས་
དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྤྱོད་ཁྲུལ་གྱི་སྤེ་དགེ་
ཇོང་དུ་ཡོད། 地尖寺。在四川省甘孜藏族自治
州德格县境内。

ཉིང་ཉིང་། (1)ཉིང་ཉིང་ཞེས་པའི་སྤྱིར་མིང་། 钟
声，铃声。(2)རྟ་དེལ་སྤྱལ་གྱི་སྟེ་བྱན། 顶铃，
小铃。骡马等家畜颈下所系小铃。

ཉིང་ཉིང་ཆག་ཉིང་ཤགས་དང་དོན་གཅིག
ཉིང་ཉིང་མ། ཉིང་ཉིང་ཞེས་པའི་སྤྱད་སྤྱུག་ཅིང་།
ཆོ་རྒྱུད་བྱེད་དང་འདྲ་བའི་རྒྱ་བྱ་ཞིག་ 丁丁鸟。
鸣声丁丁，体小如麻雀的一种水鸟。

ཉིང་ཉིང་གཤམ། ཉིང་གཤམ་དང་འདྲ།

ཉིང་པར་མ། ཉིང་ལ་པར་བརྒྱབ་པའི་བྱ་རམ་དང་
ཤེལ་ཀ་ར། 碗儿糖。在碗状模型中凝结的白糖
或冰糖小团。

ཉིང་ཕྱང། ཡན་ཆབ་འབྲལ་སའི་སྡོད། 供杯。供
神时盛水用的金属碗盏。

ཉིང་འཛིན། ཡུལ་ངེས་ལུང་ནང་གསེས། བདེན་
པ་དང་སྒྲིན་ཡན་དང་ཞི་རགས་སྒྲིན་ རང་སྤྱི་
མཆན་ཉིད་བརྟག་བྱའི་དངོས་པོ་ལ་དམིགས་ནས་
ཅེ་གཅིག་པའི་ཤེས་པ་རྣམས་གཡང་གི་གཉེན་པོ་
ཤེས་རབ་བརྟེན་པའི་བྱེད་ལས་ཅན་ནོ། 定，等持。
五别境之一。缘谛实、功过、精粗等自相、共相
所察事物而起之专注心所，具有能生观慧，对
治散心之作用者。

ཉིང་འཛིན་རབ་རྟོག་ རབ་རྟོག་གི་རྒྱ་གྱི་ནང་
གསེས་ཤིག་སྟེ། སེམས་མེད་ཀྱི་དངོས་པོས་
སེམས་ལྡན་གྱི་བྱ་བ་བྱེད་ བསམ་མེད་ བཞིན་ ཏུ་
ཡོད་པར་སྒྲིབ་བརྟགས་ཉི་རབ་རྟོག་གསལ་བྱེད་ཀྱི་
བཞིན་སྒྲིབ་སྤྱད་པའི་སྒྲིབ་ནས་བཞུགས་པའི་རྒྱ་ཞིག་
强加浪漫。强加一种进行某项动作的思想意识
于无知物上的修辞方法。此种动作的动词后面，
常用有表明拟议尚未确定的“似乎是”、“毋乃”、
“疑若”等字。浪漫修饰法之一。

ཉིང་འཛིན་སེམས་དཔལ། སེམས་དཔལ་ལྷན་
བརྟེན་གྱི་ནང་གསེས་ཤིག་སྟེ། ཡེ་ཤེས་སེམས་
དཔའི་ཐུགས་ཀྱི་ར་ས་པོན་ནམ་ཐུག་མཆན་བསྐྱེས་
པའོ། 定尊，等持勇识，三摩地萨埵。密乘生
起次第中三重勇识之一。在智尊胸中所观种子
或手帜。

ཉིང་བཟོ་མག་སྡོན། (ཡུལ་) མིང་གཞན་པོར་
ཐེར་མག་སྡོན་ཡང་ཟེར་ཉི་ཟངས་བཟོ་བའི་ལག་
ཆ་ཞིག་ 杯型套头。铜工用具之一。

ཉིང་ཡོ། ཟན་གྱི་ཀོང་བྱ་རྒྱུ་དྲུག་མར་སྤྱུམ་གང་

རྒྱུ་གིས་གཏམས་པའི་མར་མེ་རྒྱུ་རྒྱུ་། 糌粑灯
碗。糌粑做成小盏，内盛酥油或清油以燃灯供
神者。

ཉིང་གཤམ། རྩལ་མའི་བྱེད་བྱལ་ཅིག་ 碰铃。乐器
之一。

ཉིན་ཏུ་ཀ། (ལེགས་) རྒྱ་གར་ཐུགས་སྤྱོད་པའི་
སྤར་ཁ་ནག་པོ། 丁都嚧。印度胡桃，色黑。

ཉིམ་པི། (ཡུལ་) ཀོ་ལུ་རྩ་སྒྲི་སྒྲིགས་ཀྱི་མཐའ་
འགྲིལ་དང་། མཐོངས་རྒྱན། སྤྱབ་ཟན་སྒྲིགས་ལ་
གཏོང་རྒྱུའི་པགས་པ་ཆོས་སྒྲིན་ཅན། 青色薄革。
作藏靴、马囊等皮革用具的缬边、镶缝、嵌花
时所用薄皮革。

ཉིམ་པི་ཅ། ཁ་ཆེའི་ཡུལ་སྒྲིགས་ནས་ཐོན་པའི་རྩ་
མཆོག་གི་མིང་སྟེ་ཡུལ་སྤྱད་ལ་ཉི་པི་ཅག་ཟེར། 丁
比加。克什米尔所产良马。

ཉིལ། སྒྲིབ་སྤྱད་འབྲས་བུའི་རིགས་ཉི་དཀར་ནག་
གཉིས་མཆིས། རྩ་མངར། ལྷ་རྩེས་རྩྱུད། ལུས་
པས་རྒྱུང་འཛུམས། ལུས་སྤྱད་པས་འཕེལ་བར་བྱེད།
ཆུ་སེར་ལའང་ཡན། 名词。芝麻。入药，种子分黑
白两类。味甘，性温，功能平风、益体、治黄水。

ཉིལ་དཀར། ཉིལ་འབྲུ་དཀར་པོ། 白芝麻。

ཉིལ་སྒྲེས། (མངོན་) ཉིལ་ལས་བྱུང་བའི་སྤྱུམ། 芝麻
生。香油的异名。

ཉིལ་བཅས། (རྩྱུང་) འཆི་བའི་བད། 死。

ཉིལ་རྒྱུ། ཉིལ་རྒྱུག་སའི་བང་བ། 芝麻库。装
芝麻的仓库。

ཉིལ་རྒྱུང་། ཉིལ་བརྒྱུངས་ནས་སྤྱུམ་འདོན་པའི་
ཉིལ་རྒྱུང་མཁལ། 榨油工人。

ཉིལ་ནག། ཉིལ་འབྲུ་ནག་པོ། 黑芝麻。

ཉིལ་སྤྱུམ། ཉིལ་ལས་བྱུང་བའི་སྤྱུམ། 芝麻油。

ཉིལ་འབྲུ། ཉིལ་དཀར་ནག་གི་འབྲུ། 芝麻：ཉིལ་
འབྲུ་ཅམ་གྱི་དོན། 芝麻大的事。ལྷུ་པ་འབྲས་
ཉིལ་འབྲུ་ཅམ་མི་ཡོང་། 连芝麻大的成绩，也不会

得到。ཕན་ཐོགས་ཏིལ་འབྲུ་ཙམ་ ཡང་ མ་ བྱང་།
没有得到丝毫好处。

ཏིལ་ཐུང་། ཏིང་རང་དང་དོན་གཅིག

ཏིལ་མར། ཏིལ་ལས་བྱང་བའི་སྐྱམ། 麻油，芝麻
油。བྱེ་མ་བཅོར་བའི་ཏིལ་མར་མི་འབྱུང་། 压
沙不能出麻油。

ཏིལ་མར་ཙན། (མཛན) ཙན་དན་དམར་པོ། 具麻
油。紫檀、红色游檀的异名。

ཏིལ་མར་ར་བ། (མཛན) བྱིམས་རའམ་བཙོན་
ཁང་། 榨油坊。监狱的异名。

ཏིལ་འཛིར། ཏིལ་སྐྱམ་འདོན་བ། 榨油：འཛིར་
སྐྱུད་ཀྱི་འཁོར་ཁོས་ཏིལ་འཛིར་བར་བྱེད་བ། 用榨
油机器，榨出芝麻油。

ཏྲ། ལ་དོན་གྱི་ཕྱད་ཅིག 介词。藏语语法学中判位
ལ་字之一。

ཏྲ་ཙ། ཏི་ཙ་དང་དོན་གཅིག

ཏྲ་ཅ་ཀ། (1)སྤོས་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག 速香，白香，兜
罗香。一种入药和作香料的木本植物。(2)ཐུར་
ཁ་ཆེན་ཡུལ་གྱི་གར་ཁོག་རིགས། 都鲁迦。古
代克什米尔突厥族。

ཏྲ་རྩ། (རྩྱུང) (1)ཏྲ་ཏི་ཐུར་བའམ་ལྷང་རེ་བ། 迅
速，明显。(2)དུས་རྒྱུད་བ། 经常。(3)འབད་
བཙོན། 勤奋，甩勉，努力。

ཏྲག་ཚུམ། ཆེ་ཞིང་ལྷིད་པའི་སྒྲ་སྟེ། རྩ་སྤྱོད་སྤྱོད་
ལ་ལྷང་བ་དང་། ཐག་རིང་གི་རྟའི་མིག་སྒྲ་ལྟ་བུ།
宏亮沉重声。如石头坠地声、远处马蹄声；
བབ་རྩ་རྟུག་འགྲིལ་ཆུམ་འགྲིལ། 礁石轰隆地向
下滚。

ཏྲག་ཏྲག་ སྒྲ་མི་གསལ་ཞིང་དམར་བ་ཞིག 囊囊。
不清晰而低沉的声音。བྱིས་པ་ཏྲག་ཏྲག་ བརྒྱུར།
孩子囊囊地奔跑。

ཏྲག་རིང་། སྒྲ་མི་གསལ་ཞིང་ཏྲང་རིང་ཙམ་སྒྲ་ག་
པའི་སྒྲ་ཞིག 不清晰而低沉的声音。

ཏྲག་རིང་། (1)རྩ་རྩ་སྤྱོད་ཀྱི་ཐག་རིང་གི་སྒྲ། 渊
渊。远处鼓声。(2)རྟ་དང་བོང་བྱ་སྤྱོད་ཀྱི་
བའི་སྒྲ། 驴群和马群走动声。

ཏྲང་ཀྲས། ཏྲང་ཀྲས་དང་འདྲ།

ཏྲང་ཆག (ཆུ) ཏྲང་ལས་བཙོན་པའི་ཡོ་བྱད་
བཞོས་ཆག་ཙན། 白铜雕件。

ཏྲར་ཏྲར། (1)གསལ་པོ། 明晰，明快，敏感；
རིག་པ་ཏྲར་ཏྲར་པ་དེ་བྲན་སྒྱེན་པོ་ཞིག་ཡིང་། 思
路敏捷，回忆可能迅速。(2)སྐབས་རེ་གསལ་ལ་
སྐབས་རེ་མི་གསལ་བའི་ཆུལ། 时现时隐，明灭
不定：སེམས་ལ་འཆར་མི་འཆར་གྱི་ཉམས་ཏྲར་
ཏྲར་ཞིག་འདུག། 心中有一种若隐若现的感觉。
(3)ལས་ཀྱི་སྤྱོད་ཀྱི་ཆུགས་ལ་ཁད་བ། 将近完毕，
快完了：ལས་མཐུག་ཏྲ་ལས་ཏྲར་ཏྲར་ཞིག་ལ་
སྐབས་འདུག། 工作差不多快到结尾了。

ཏྲར་ཏྲར་པོ། ཏྲར་ཏྲར་དང་དོན་གཅིག

ཏྲར་རྩ། བརྟན་པའམ་གསལ་བ། 牢固，明晰：
བྲན་འདུན་ཏྲར་རེ་བ། 记忆牢固。ཡིད་ལ་ཏྲར་
རེ་ཤར། 心里明晰。

ཏྲལ་བ། (རྩྱུང) གད་མོ་དགོད་པ། 笑，欢笑。

ཏྲལ་པའི་འབྲས་བྱ། (མཛན) སྤོས་རྒྱ་རྩ། 麻。

ཏྲང་ཀྲས། ཏྲང་ནི་ཤར་དང་ཀྲས་ནི་ཆུལ་སྒྲོན་
སྤྱོད་ཀྱི་ཞེ་སའི་ཆེ་འཕོད། 东君。东国君王，
中国君王。

ཏྲ། མིང་མཐའ་ན་ར་ལ་ས་དང་ད་དྲག་ཙན་གྱི་
རྩིས་སྐྱུ་སྐྱུར་བའི་སྤྱོད་བཙན་གྱི་སྒྲའི་ཕྱད་ཅིག 连
词。用于词尾为ན་ར་ལ་和强音ད་后加字后面的
连引词：དེའང་སེམས་ཙན་ཡིན་ཏྲ་ཉ་ཡིན་པའི་
ཕྱིར། 那也是动物，因为那是鱼。བཀའ་འཁྱུར་ཏྲ་
སངས་རྒྱལ་གྱི་གསུང་རབ་བྱ་གར་སྒྲ་ནས་སྒྲ་
རིགས་གཞན་ཏྲ་བསྐྱར་ནས་འཁྱུར་བ་རྣམས་སྤྱོད།

佛经译丛，指由梵文佛语译成另一语种的佛说经典。ཐག་རིང་དུ་བསྐྱལ་རྟེ་བཞག་ 送置远处。
རས་ཆ་དྲམ་རྟེ་ཁྱེན་པ་འཛེམ། 剪裁棉布，缝制衣服。

རྟེ་རྟེ། ར་རུང་། 小鼓：མེམས་དགའ་ནས་རྟེ་རྟེ་
རུང་བཞིན་འཁྲབ། 心中高兴，击小鼓而起舞。

རྟེ་པ། (ལུལ་) འཇུར་མིག་གི་ཕྱ་ག་མང་པོ་ཡོད་
པའི་ལྷགས་ལེབ་སྟེ། མགར་བས་ལྷགས་སྐྱད་ཕྱ་པོ་
དང་ལྷགས་གཟེར་བཟོ་བྱེད་ལག་ཆ་ཞིག་ 多眼钢
板。铜工等用以拉细金属丝和制造铁钉的工具。

རྟེ་པོར། (རྟེ་པོ) (1)འཇིག་རྟེ་འཇིག་རབ་དུ། 极，很。
(2)ལེགས་པ། 善。(3)ལྷ་པ། 坚固。(4)དམ་
པ། 正确。(5)དག་པ། 优良。(6)ཆབས་ཆེ་
པ། 强烈，有力，严重。

རྟེ་པོར་གཏལ་བ། (རྟེ་པོ) རྟེས་རུང་རྟེ་ཅང་ཆེན་
པོ་བཏད་པ། 狠打，猛击。

རྟེ་པོ། སྤུ་མང་ལས་ཆེ་ཙམ་གྱི་སྤྱོད་ཆགས་ཀྱི་རིང་ན་
ཅན། 臭鼬。大鼯鼠类动物。比黄鼯鼠略大，特具
恶臭。

རྟེ་པོའི་ག། སྤྱོད་ཆགས་སྤྱན་གྱི་རིགས་ཤིག་སྟེ།
རྩ་མངར། ལྷ་རྩེས་སྤྱོད་ཆ། ལྷས་པས་གདོན་
ནད་འཛོམས། ལྷ་སེར་སྤྱོད་པ་སྤྱོད་ཆ་ལ་པན། 臭
鼬肉，大鼯鼠肉。入药味甘，性平，功能治鬼病，
收敛黄水等。

རྟེ་པོ། རྟེ་པོ་དང་འདྲ།

རྟེ་བ་བོ། (རྟེ་བ་) སྤྱོད་སྤྱོད་ཆ་ལྡན་པ་བཞིག་ 容器。
形似碟子。

རྟེ་བ་ཅག་ (ལུལ་) རིང་གཞོག་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་ཞིག་
鍬子。锄形小斧，削平木料的工具之一。

རྟེ་བ་ཅེ། (ལུལ་) ཐེབས་ཅེ་ཡང་ཟེར་རྟེ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཅིག་
碟子。盛食品小盘。

རྟེ་བུ་ལེ་བ། (ལེགས་) ད་ཕྱིད། 蜥蜴。

རྟེ་བུ་པོ། རྟེ་པོ་དང་འདྲ།

རྟེ་བུ་མིང་། ཁྱི་རུང་ཅ་ཞིག་ 小椅，小座。

རྟེ་ལ་པ། གཞིར་དུལ་བཅས་ལྷགས་སྤྱོད་ཆ་ལས་
བཅས་པའི་ནད་དམིགས་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཅིག་
名词。烙铁。金银铜铁等制成，用以熨治患处
穴窍的医疗器具。

རྟེ་ལ་པ། (རྟེ་ལ་པ) དུས་རབས་བཅུ་པའི་སྤྱོད་ཆ་
སྤྱོད་བའི་ན་རྩ་པའི་སྤྱོད་ཆ། ཁྱི་རུང་གི་སྤྱོད་ཆ་པའི་
མཆན་ལ་ཤེས་རབ་བཅས་པོ་ཟེར། གསང་སྤྱོད་ཆ་
ཉམས་སྤྱོད་ཆ་རྟེ་སྤྱོད་པ་བཞིག་སྟེ། ལྷ་ལ་ཆག་
མངར་པ་གནད་ལྷ་ལ་བས་མཆན་ལ་རྟེ་ལ་པ་
སྤྱོད་ཆ། 底洛巴。公元十世纪印度纳若巴之上
师，原名慧贤，为修密宗得成就者，因曾作榨
油工，故名。

རྟེ། ད་དག་ཅན་གྱི་མཐར་ཐུག་སྤྱོད་ཆ་ལྡན་པའི་
ཅིག་ 助词。强音 ད་ 字后加字后面所用语终词。

རྟེ་རྩ་ལྡང་བཅན། ལྷ་སྤྱོད་བཅན་དང་རྟེ་བཅན་
མང་མ་རྩེ་གཉིས་ཀྱི་སྤྱོད་ཆ། ལྷ་པོ་དང་ལྷ་པོ་རྩ་
བཞི་པ་སྤྱོད་བཅན་ལྷ་པོ་ལྷ་པོ་ཞིག་ འདི་མན་ནས་
འབངས་དང་གཉིས་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཆ། 朵热隆赞。德珍
赞和王妃尼尊芒马杰所生子，吐蕃王朝第二十四
王。从此王开始，赞普乃与属下臣民联姻。

རྟེ་ག་ 名词。(1)དབལ་ལམ། རྩ་མོ། 顶，尖顶；
དར་མིང་གི་རྟེ་ག་ 旗杆顶上作装饰的球状体。

(2)གོ་གནས་མཆན་བྱེད་ཀྱི་རྩ་མོའི་བྱེད་ཆ་ཞིག་
顶子，顶珠，顶戴。装在帽顶表示官阶的装饰物；
རིམ་པ་གསུམ་པའི་རྟེ་ག་གནས། 三品顶戴。

(3)རྩ་མོ་ལྷ་སྤྱོད་ཆ། 精华，要旨。

རྟེ་ག་སྤྱོད་ཆ་ལ། (རྟེ་ག་) (1)སྤྱོད་ཆ་དུ་བྱེད་པ།
突然掠走。(2)ཆ་ཆང་ལྷིངས་རྟེ་སྤྱོད་ཆ་ལ། 完全
拿去，整个带走。

རྟེ་ག་ཅམ། ཐུན་ཕུལ་ལ། ཐུན་ཅམ། 少，少许，
短暂：ད་དུང་རྟེ་ག་ཅམ་སྤྱོད་ཆ་དང་ཁྱི་རུང་

ཐེངས་ཡང་། 再等一会儿，他会来的！ ཁྱོད་
རྟག་ཅེ་བརྒྱབ་ན་ཆད་ཡང་ཡང་། 少许添一点
儿，就够量了。

རྟག་ཅེ། ས་ཁྱིེད་འཛར། 锹头，鹤嘴锄，鹰
嘴锄。掘地工具之一。 མིང་གི་ནམ་གངས་ལ་
ཁྱིེད་དང་འཛར་རྩ།

རྟག་བརྒྱགས་ཁྱིེ་བརྒྱགས། ལས་ཀ་གོ་རིམ་
ལྟར་མི་བྱེད་པར་ཅིག་ཅར་དུ་བྱེད་པའི་དཔེ། 动锄
动铲。意谓工作杂乱无次序。

རྟག་ཅི། གཏར་ཁབ་གྱི་རིགས་ཤིག་ 披针。一种
针刺放血治病的医疗用具。

རྟག་ཅེ། རྟག་ཅེ་དང་འདྲ།

རྟག་ལྷ། སྤར་གོ་གནས་མཆོན་བྱེད་རྟག་ཡོད་པའི་
ལྷ་མོ། 顶子帽。旧时用以区分地位高低的一种
有顶帽。

རྟང་ཁྱུ། རྟང་ཁྱུ་དང་འདྲ།

རྟང་རྟང་། (1)ཆེ་ཞིང་གསལ་པའི་སྒྲ། 丁冬。宏
亮清晰的声音。(2)བོང་བྱ་སྐགས་ཀྱི་སྒྲེ་ལ་
འདྲགས་སྒྲེ་ལྟགས་ལས་བཅོས་པའི་རྟང་རྟང་།
响铃，冬冬。驴等颈上所戴铁响铃。

རྟབ་རྟབ། རྟབ་རྟབ་དང་རྟོན་གཅིག་

རྟབ་རྟབ་སྒྲ་བ། བབ་ཅལ་སྒྲ་བ། 胡言，乱语。
རྟག་དབྱེད་མེད་པར་སྐད་ཆ་རྟབ་རྟབ་སྒྲ། 不加
思考，胡言乱语。

རྟར་པང་། བྱ་ག་ཆེ་ཅུ་གཏོང་བྱེད་ཀྱི་ལག་ཆ་
ཞིག་ 尖凿。凿大圆孔的工具。

རྟལ། སྒྲ་བྱར་དང་ཐོལ་བྱང་། 忽然，即刻： ཁྱོད་
ཅང་མི་སྒྲ་བར་རྟལ་གྱིས་ཕྱིན་སང་། 他什么话也
不说，忽然走了。

རྟལ་ཤེས། ཐོགས་མེད་དུ་ཤེས་པ། 通达。通达
无碍。

ར་ལྷེ། ལེགས་སྤར་སྐད་གྱི་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ལྷེ་པ་
གསུམ་པ་ལྷེ། ར་པ་ཏ་ཏ་ཏ། 梵文辅音第三组字

མ་པ་ཏ་ཏ་ཏ།

ར་པ་ཏ། (ལལ) སྤར་བོད་ཀྱི་ར་པ་གཅིག་རི་བའི་
པ་ཏ། 头号大针，章喀针。旧时，此针每颗值
藏币一章喀。

ར་པ་ལྷེ། (ལལ) སྤར་བོད་ཀྱི་ར་པ་གཅིག་རི་བའི་
ཆང་ལྷུག་སྤྲད་ཁྱོད་ལྷེ། 章喀罐。旧时，能盛价
值藏币一钱五分的藏酒酒罐。

ར་པ་རྫ། (ལལ) སྤར་བོད་ཀྱི་དངུལ་གྱི་ཆིས་གཞི་
ཞིག་ལྷེ་ར་པ་རྫ་རི་ལ་དངུལ་སྤར་ལྷེ་བརྒྱ་ཡིན། 章
多。旧时藏币计算单位。一个章多为藏银五十两。

རིའུ་གུང་གི་ཆིས། (ཅ) སྤར་བོད་ཀྱི་ཆིས། 周公
算。周易推算法。

རྫིག། རྫིག་དང་འདྲ།

རྫིག་ཆེན། འབྲེལ་ཆེན། གཞུང་དོན་གསལ་བར་
བྱེད་པའི་རྫིག་ཆེན། 大疏，广注。详细解释正文的
注疏。

རྫིག་ཆེན་དེ་ཉིད་སྤང་བ། མཁས་གྲུབ་རྣམས་
རབ་བྱང་བདུན་པའི་ཤིང་སྤྲུག་ཡོད་པ་ཅུ་མས་པའི་
འབྲེལ་ཆེན་དེ་མེད་འོད་ཀྱི་ཆུ་ཆེར་འབྲེལ། 《时
轮经无垢光释大疏》。克珠杰著于公元1434年。

རྫིག་ཆེན་རིགས་པའི་ཆུ་མཆོ། མཁས་གྲུབ་
རྣམས་མཇུག་པའི་ཆད་མ་རྣམས་འབྲེལ་གྱི་འབྲེལ་པ།
《理海大疏》。克珠杰所著《释量论》注。

རྫིག་ལ། (ལེགས) དཔེ་གཞུང་ཙ་བ་གང་ཡིན་གྱི་
འབྲེལ་བཤད་དམ། འབྲེལ་པ། 注释，注疏。

རྫོན་ཐུན། (ཅ) ཅིག་ཅར་པ་ལྷེ། སྤར་གྲུང་གོའི་
ནང་དུ་དར་བའི་ནང་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཞིག་ 顿门。
古代中国内地流行的佛教宗派名。

རྫི་བྱལ། (ལེགས) རྫི་གསུམ་ཡོད་པའི་མཆོན་ཆ་
ཞིག་ 三叉戟，三尖叉。上端有三支利刃的兵器。

རྫི་ཡེ་ལང་། བོན་ལུགས་ཀྱི་ཐ་སྲུང་ཅིག་ལྷེ་ནང་
པའི་ཡུམ་ཆེན་མོ་འཇམ་ཤེར་ཕྱིན་དང་འདྲ། 孜埃
桑。苯教词汇之一。相当于佛教的《大般若经》

或《般若波罗蜜多经》。

ཉི་ཉི་ཉི། (ལེགས་) རིམ་མ་སྒྲིབ་པ་སྟེ་ནག་པོ་སྒྲིབ་སྒྲིབ་ཀྱི་མིང་གཞན་ཞིག ཇུ་ཇུ་ཇུ་ཇུ་ 急性瘟疫。传染病“三毒合一”之梵名。

ཉི་ཁ། སི་ཁྱ་ཞིང་ཆེན་དཀར་མཛེས་པོད་རིགས་རང་སྤྱང་ཁུལ་བྱག་འགོ་རྫོང་གི་ས་ཆ་ཞིག 朱倭。四川省甘孜藏族自治州炉霍县境一地名。

ཉི་མ། (ལེགས་) (1)སྤྱང་ཁྱོད་མདུང་གསུམ་པ། 三刺毒蜂。(2)མྱ་མོང་། 鼬，鼬，黄鼠狼。

ཉི་མ་བྱ་ག། (ལེགས་) སྤྱང་ཁྱོད་། 小蜂。

ཉི་ལ་ཏ་ཀ། (ལེགས་) སྤྱང་མ་ཆེན་པོ། 大蜂。

ཉི་ཏྱ། (1)ཉི་པོ་དང་མཐུངས། (2)ཁམས་བྱང་རྒྱུད་རྫོང་པ་ཆ་ནས་རྟུ་བར་གྱི་ཡུལ་སྤྱི་མིང་། 康区北部自甘孜绒坝岔至道孚县一带地方总名。

ཉི་ལྷ་མ། (1)ཉི་པོ་ཁམས་པ་སྤྱི་གྲོན་ལྷ། 康区北部流行的藏靴。(2)(ཡུལ་) ཉིས་སམ་མམ། སྒྲ་བྱ། 药末。

ཉི་མ། ལང་ལྷང་སྤྱད་གྱི་བྱུམ་བུའི་སྤྱད་དོད་ཅིག་སྟེ། བར་གསེས་སྤྱད་བྱེ་ན་ཅ་ཉིམ་དང་། ཅུས་ཉིམ། བ་ཉིམ། ཅུ་ཉིམ། ཉིམ་དཀར། ཉིམ་ནག་བཅས་རིགས་དྲུག་མཆིས་སོ། རྒྱུ་ལྷ་མ། 痛风，关节炎。祥雄地区方言。本病有筋络、骨、肉、水、良性、恶性痛风等多种。

ཉིམ་དཀར། བྱང་བ་ཤས་ཆེ་བའི་བྱུམ་བུ་ལོ། 良性痛风。寒邪偏重的痛风，痛风之一。

ཉིམ་ནག། ཁྱག་མཁྱིམ་ཆ་བ་ཤས་ཆེ་བའི་བྱུམ་བུ་ནད་ཅིག ཉིམ་ནག་ནད་ཅིག 恶性痛风。痛风之一，血热胆火偏盛的痛风。

ཉིམ་སམ། སྤྱད་སྤྱད་གྱི་བྱེ་མ་ཞིབ་དུ་བཏགས་པའི་མིང་། 散剂。依方配药，研为细末的粉剂。

རྩྱ། (རྩྱ་) བརྩོན་འགྲུས། 精勤，勤勉。

གཏག་པ། (རྩྱ་) གཞན་ལ་དུང་དྲིག་གཏོང་བའམ་འཆག་པ། 鞭打，捶击，打人。

གཏང་བ། གཏོང་བའི་མ་འོངས་པ།

གཏང་ཡས། བྱངས་གནས་ཤིག 泥罗。一大数目名。

གཏང་ཡིག། འཕྲིན་གཏམ་བསྐྱར་ཡིག 书信，信函：གཏང་ཡིག་གཏོང་བ། 通信。

གཏང་རག། ཆས་ཕྱོགས་ཀྱི་ལེགས་འབྱུང་ལམ། རྩན་གསའི་ཡོན། 酬谢。酬谢鬼神和报答恩德：དགའ་བའི་གཏང་རག་གྱི་ཆེན་པོ་བྱས། 广泛酬谢，以取欢心。

གཏད། རྩས་ཐུགས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་གཞན་གཞོད་ཀྱི་མཐུ་གཏད། 名词。厌胜。一种诅咒怨敌的宗教方术：མནན་གཏད་གྱུག་པ། 埋压敌人的衣物、头发、指甲于地下进行诅咒。

གཏད་དཀར་འབྲོ་བཟང་མ། ལྷ་མ་ཆེ་རིང་མཆེད་ལྷའི་ཡ་བྱུལ་ཞིག 施仁神女。珠穆朗玛五仙女之一。

གཏད་བྱ། གཏོར་སྤངས་ལ་གཏོར་དུ་གཏད་པ། 嘱神。嘱托护法神祇守卫教法伏藏。

གཏད་གཏོར། གཏོར་གཏད་དམ་ལས་བཅོལ། 寄托，托管。嘱托守护。

གཏད་པ། སྤྱད་པའམ་སྤྱད་པའི་དོན་དུ་གོ་བའི་གཏོད་པའི་འདས་པ་དང་མ་འོངས་པ།

གཏད་པ་ལས་བྱང་བའི་བྱང་བ། སྤང་ལྷང་སྤྱད་ལྷའི་ནང་གསེས། སྤྱད་བདག་གིས་གཏད་པའི་དབྱར་གྱི་རྟེན་པ་དབྱར་མཆམས་ཀྱི་ནང་དུ་ཡོངས་སྤྱད་པོ། 过期蓄衣。三十舍堕之一。檀越付与僧物，未至自恣期前即自受用。

གཏད་མེད། འདི་ཡིན་འདི་མིན་གྱི་གཏད་སྤྱད་མེད་པའམ། ཆ་འཛིག་བྱེད་མི་བྱང་བ། 无定准，不可信赖：ལས་ཀྱི་གཏད་མེད་ཆ་མེད་ཅིག 一桩无凭无据的事。

གཏད་རབས། (1)གཅིག་ནས་གཅིག་དུ་རིམ་གྱིས་སྤྱད་པའི་རྒྱུ། 传统。世代授受的系统。(2)སྟོན་

པ་ཤུག་ཐུབ་པའི་བསྟན་པ་གཏད་སའི་བརྒྱུད་
འཛིན་གྱི་རབས། 付法藏师。传授继承释迦牟尼
教法的历代法师。

གཏད་རབས་བདུན། སྤར་ཀླུ་བསྟན་དག་
བཅོམ་པ་གཅིག་ནས་གཅིག་དུ་སྤྱད་པའི་བྱང་རིམ་
འད་སྤང་དང་། ཀྱན་དགའ་པོ། ག་ནའི་གོས་
ཅན། ཉི་ཤུ་ལྔ། རྩ་ཉི་ལ། ནག་པོ། ལེགས་
མཐོང་ཆེན་པོ་ལྟེ་བདུན། 七代付法藏师。传承
释迦牟尼教法的最初七代祖师：饮光、庆喜、麻
衣、小护、有愧、黑色和大善见。

གཏད་ལེན། སྤྱད་ལེན། 交代，交接：ལས་བྱེད་
གསར་རྒྱུ་ཡན་ཆུན་སྤྱད་པའི་གཏད་ལེན་བྱེད། 新
旧人员，交接公物。

གཏད་ས། (1) སྡོ་གཏད་ས། 指望处。寄托希望
的地方。(2) དངོས་པོ་སྤྱད་ས། 交付东西的地
方。(3) མདའ་དང་མེ་མདའ་སྟེགས་ཁ་གཏད་ས།
目标、目的物、目的地等瞄准或指向的处所。

གཏད་ས་བཞི། བཀའ་གདམས་པ་གོང་མའི་ཐུར་
བཅུད་ལུགས་ནོར་བཅུའི་ནང་གསལ་གྱི་ལྟེ། སྡོ་
ལུགས་ཆས་ལ་གཏད། ཆས་ལུགས་སྤང་ལ་གཏད།
སྤང་ལུགས་གྱི་ལ་གཏད། གྱི་ལུགས་ཀྱི་ལ་སྟེ་
པོ་ལ་གཏད་ཅེས་པའི་གཏད་ས་བཞིའོ། 四依处。
噶当派前辈修行精髓十种至宝之四：心依于法、
法依于贫、贫依于死、死依于干涸之壑。

གཏད་སོ། སྡོ་ཅེ་གཏད་ལུང་དང་ཆ་འཛིན་ས། 意
向，定准。指望处和可信任者：གཏད་ས་མེད་
པའི་མི། 不堪信任的人。དམིགས་པ་གཏད་ས།
意之所指。

གཏན། (1) དུས་གནས་སྐབས་ཙམ་མེན་པ། 永久，
长远，经常：ནམ་ཞག་གཏན་དུ་མིག་ལྟོས་ཡར་
ཏྲ་བྱེད། 天天向上。གཏན་དུ་འཆ་ཞིང་གཞེས།
གཏན་དུ་བདེ་བ་ཐོབ། 永远活着，永远安乐。
(2) རྩ་བའམ་ནམ་ཡང་། 根本，从来，一向，全然，

始终：གཏན་ནས་མེད། 根本没有。འགྲོག་ཐབས་
གཏན་ནས་མེད་པ། 势不可挡。མཐུན་ཐབས་
གཏན་ནས་མི་བྱེད་པ། 决不妥协。སྤེམ་དང་
གཏན་ནས་མི་འདྲ་བ། 非同往昔。

གཏན་ཁ། བཀའ་སྟོན་གཏན་ཆོགས་དང་ཁ་མའི་
བསྟུས་ཆོག 命令，官契：སྤྱད་གཞུང་གི་གཏན་
ཁ་ཡིག་རིགས། 政府的官文书契。

གཏན་ཁྲིམས། དགེ་བསྟན་དང་དགེ་ལུ་སྟེགས་
རང་རང་གི་ཆོ་ག་ལ་བརྟེན་ནས་སྟོན་པ་སྤངས་ཏེ།
དེ་དག་གི་སྟོན་ཁྲིམས་རི་སྤྱད་འཛའི་བར་གཏན་
དུ་སྤྱང་བའི་ཁྲིམས། 终身戒。谓居士及沙弥等，
按照各自仪轨所受戒条，须终身守护，即名终
身戒。

གཏན་འཁེལ། ཐག་ཆད་པའི་དོན། 落实，确定，
最后决定：བྱེད་ཐོགས་གཏན་འཁེལ་བ། 确定方
针。འགྲོ་ལམ་གཏན་འཁེལ། 道路已定。དུས་
ཆོད་གཏན་འཁེལ། 确定时间。

གཏན་འཁྲོལ། ལུགས་འཁྲོལ། 持久。长期持续：
ལས་ཀྱི་འགོ་བརྩམས་ནས་མཐུག་མ་ཆར་བར་
འབད་བཅོན་གཏན་འཁྲོལ་སྟུག་བསྤིང་བྱེད་དགོས།
工作自始至终，都应长期持续努力不懈。

གཏན་གྱི་དོན། ལུགས་གྱི་དོན། 长远利益，最
终目标：ལས་དོན་གང་ཞིག་སྤྱབ་ཀྱང་གཏན་གྱི་
དོན་ལ་བསམ་སྟོན་གཏོང་དགོས། 做任何事情，都
要从长远利益考虑。

གཏན་གྱི་འདུན་མ། ལུགས་གྱི་བྱས་སམ་རེ་
འདུན། 长远的理想，最终的志愿。佛书译为究竟
意乐：གཏན་གྱི་འདུན་མ་གྲུབ་པ། 实现远大理想。

གཏན་གྱི་བསམ་སྟོན། ལུགས་དོན་གྱི་བསམ་སྟོན།
最终的理想，长远的打算：མི་ས་སའི་གཏན་གྱི་
བསམ་སྟོན་གཏོང་སྟངས་མི་འདྲ་བ་རེད། 每人的长
远打算各不相同。

གཏན་ཁྲོགས། ཆོ་གང་གི་མཇུག་ཁྲོགས་སམ་
བཟའ་མ། 终身伴侣，白头夫妻。

གཏན་ཐུག་ཁྱུ་ལག་དུས་རྟག་པར་ལས་ལ་
བཞོལ་བའི་ཁྱུ་ལག་ 长期乌拉。经常支应的力役。

གཏན་ཆགས། གཏན་ཡེབས་སམ། རྒྱུ་དུ་གནས་
པ། 固定，定居。经常不变，保持原状；ཁྱུ་
ཁྲོག་གི་ཡུལ་གྱི་ས་སྐོར་གཏན་ཆགས་སྤྱད་པའི་མི།
定居在偏僻地区的人。གནས་ཡུལ་གཏན་ཆགས།
固定住址。

གཏན་འཇགས། རྒྱུ་དུ་གནས་པ། 长存，久留，
永远保持；སྤར་བཞིན་གཏན་འཇགས་སུ་གནས་
ཡོད། 照旧保持着。

གཏན་འཇགས་མ་ལ། དུས་རྒྱུ་དུ་མི་ཆང་ངེས་
ཅན་ཞིག་ནས་ལས་སྒྲུབ་སྤངས་ཏེ་གཡོག་རྒྱུག་དགོས་
མཁན། 长工。长期固定的雇佣工人。

གཏན་འཇགས་ལམ་ཡིག་སྤར་བོད་ས་གནས་
མིང་གཞུང་སྒྲབས། གཞུང་སྤར་གྱི་དངོས་ཚན་ག་
སྒྲིལ་འབྲེན་ནས་དགོས་དུས་དེ་འཕུལ་རྟ་ཁལ་སྒྲུལ་
འདེད་ཆོག་པའི་རྒྱུ་གཏན་ལག་འབྲེང་བཀའ་ཤིག་
长期路票。原西藏地方政府及其所属机构签发的
可以沿途长期征发差徭运输公物的执照。

གཏན་གཏན། བརྟན་བརྟན་དང་འདྲ།

གཏན་ཏུ་བ། རྟག་པ་དང་བརྟན་པ། 毕竟，恒常，
固定，确切；འགྱུར་མེད་གཏན་ཏུ་བ། 确定不移。

གཏན་ཞོད། རྒྱུ་དུ་རྟག་ཞོད། 常住；ཁྲོང་ཁྱེར་
ནང་དུ་གཏན་ཞོད་གྱི་མི་འབོར། 城镇常住人口数。

གཏན་གནས་མི་རྒྱལ། དུས་ཡུན་དུ་གནས་ཤིང་
མི་ཡལ་བ། 永垂不朽；མི་དམངས་ཀྱི་དཔལ་པོའི་
རྒྱ་གཡག་གཏན་གནས་མི་རྒྱལ། 人民英雄永垂
不朽。

གཏན་པ། 名词。(1)སྒྲིའི་ནང་ངོས་ནས་གནོན་
ཁྱེད་ཨ་ཤིང་། 门闩。从门内卡住不让开启的木

棍；སྒྲིའི་གཏན་པ་རྒྱུལ། 插上门闩；(2)སྤར་གྱི་
ཁྲིམས་ཆས་ཤིག་ 枢械，刑械。古代刑具名。

གཏན་པ་མེད་པའི་མཆོད་རྒྱུན། རྒྱུ་ཆད་
མེད་པའི་མཆོད་རྒྱུ་རྒྱ་ཆེན་པོ། 无遮供施。继
续不断的广大布施和供养。

གཏན་པ་མེད་པའི་རྒྱུན་པ། སྤང་བ་པ་ལ་རྒྱུན་
མ་ཆད་པར་ཡངས་པ་མེད་པར་རྒྱུན་པ་སྟེ། སྤ་
ལ་གཏན་པ་མེད་པར་གཏོང་བ་རྒྱ་ཆེན་པོའི་སྤ་
འཕར་བྱ་བའོ། 无遮胜施。门不加闩的布施。
不间断无所吝惜的广大布施。

གཏན་པ་ཁྲེ་བ་མེད་པའི་མཆོད་རྒྱུན། སྤར་
གསལ་ཡོང་སྒྲུལ་པའི་བསམ་སྒྲོ་མེད་པའི་མཆོད་
རྒྱུན། 无想报胜施，无遮无愿供施。不望报答
的布施和供养。

གཏན་ཡེབས། གཏན་ལ་ཡེབས་པ་དང་དོན་གཅིག་
གཏན་བྱ། སྤ་གནོན་ཏེ་སྤ་འཕུལ་མི་ཐུབ་པ་བྱེད་
པའི་ཨ་བྱེད། 名词。门闩。插在门内使门推不
开的木棍等。

གཏན་ཚགས། ཨ་ལྷར་གཏན་འཇགས་སུ་སྤྱད་
ལེན་བྱེད་པའི་ཚགས་མ། 固定租税。长期固定
交纳的租税。

གཏན་འབེབས། དུགས་འཕེར་ཐག་གཅོད། 决
定，断定。最后肯定下来的；གསར་དུ་གཏན་
འབེབས་བྱས་པ། 从新作了决定。འཆར་གཞི་
འདི་ད་ངེས་ཆོགས་ཆེན་ཐོག་གཏན་འབེབས་བྱང་
བ་ཞིག་རེད། 这个计划，是这次大会制定的。

གཏན་མ། དུགས་སམ། ཡུན་རིང་། 名词。终
极，永久，根本；ནམ་དུགས་གཏན་མའི་འཆོ་
ཐབས། 永久的生计。

གཏན་མེད། ཅ་བ་ནས་མེད་པ། 根本没有；
གཉའ་གནོན་བཟུ་གཞིག་གི་ལམ་དུགས་གཏན་
མེད་བཟོས་པ། 彻底消灭了压迫剥削制度。དག་